

Сергій Барна,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність 061 Журналістика,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник –

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри журналістики,

заступник декана факультету філології і журналістики
з наукової роботи та міжнародного співробітництва

Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Олеся Мединська

ВИСВІТЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ТЕМАТИКИ У ПРЕСОВОМУ ДИСКУРСІ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ВИДАННЯ «УКРАЇНА МОЛОДА»)

У наш час питання екології набувають дедалі більшого значення, адже зміни клімату, забруднення довкілля та виснаження природних ресурсів стали глобальними викликами для людства. Зростання соціально-комунікативного попиту на екологічний контент серед українців пов'язане з наслідками різних природних і техногенних катастроф. У контексті російсько-української війни екологічний дискурс набув пріоритетного значення, особливої соціальної ваги для споживачів інформації, оскільки бойові дії становлять загрозу для екосистеми, завдають значних екологічних збитків для мільйонів українців внаслідок погіршення якості атмосферного повітря, водних ресурсів, ґрунтів, деструкції ландшафтів тощо.

У сучасному журналістикознавстві існує низка досліджень щодо медіатизації екологічних питань глобального, регіонального чи локального рівнів. Екологічну журналістику як один із інструментів виховання екологічно свідомих громадян та вирішення екологічних проблем розглядали Т. Гузенко, О. Коновець, О. Мелещенко, М. Орлова, І. Рогожнікова. Особливості заснування та розвитку екологічної преси в Україні висвітлював О. Беляков. Екологічна журналістика була предметом дослідження В. Бугрима, Б. Потятиника, Д. Олтаржевського. Вплив екологічної журналістики на формування громадської думки висвітлювали у своїх працях В. Іванов, Г. Почепцов.

Характеризуючи ступінь розробленості теми дослідження, можна констатувати наявність наукових праць, сфокусованих лише на окремих

аспектах задекларованої проблематики. *Актуальність* наукової розвідки зумовлена відсутністю у сучасній теорії і практиці журналістської науки дослідження екологічної тематики в пресовому дискурсі, зокрема у виданні «Україна молода».

Мета дослідження – проаналізувати особливості висвітлення екологічної тематики в газеті «Україна молода».

Хронологічні межі дослідження – січень-грудень 2024 року.

Медіа «Україна молода» позиціонує себе як «інформаційно-політичне видання, у якому разом з економічними, культурними, спортивними новинами висвітлюються соціальні питання, проблеми здоров'я, сільського господарства, освіти, дозвілля та добробуту українського народу» [1].

У газеті «Україна молода» публікації на екологічну тематику представлені в таких рубриках, як «Суспільство», «Історія», «Новини», «Економіка» та «Калейдоскоп».

За аналізований період (січень-грудень 2024 р.) опубліковано 50 матеріалів екологічного спрямування, кількість яких упродовж місяця коливалася від 1 до 7. Результати контент-аналізу свідчать, що екологічна тематика найбільше висвітлювалася у січні, березні, червні та жовтні (5-7 матеріалів), найменше – у травні та серпні (1 матеріал). У геопросторовому вимірі матеріали екологічної тематики в аналізованому медіа представлені нерівномірно. Найчастіше актуалізувалися екологічні проблеми Київської області, рідше – Харківської, Чернігівської, Полтавської, Черкаської, Одеської, Херсонської, Донецької та Львівської областей. Проте поза увагою журналістів залишаються питання, пов'язані зі станом навколишнього середовища інших областей України.

За моніторинговий період виокремлюємо такі тематичні домінанти екологічного контенту газети «Україна молода»: забруднення атмосферного повітря; водних ресурсів України; збереження біорізноманіття, охорона та відтворення видів рослинного і тваринного світу, внесених до Червоної книги України; зміни клімату; шкідливий вплив хімічних пестицидів на довкілля та здоров'я людини; екоцидна політика РФ; міжнародна співпраця в галузі охорони навколишнього середовища; екопросвітництво; наукові дослідження екосистеми. Кількісне та відсоткове співвідношення матеріалів екологічного спрямування відповідно до тематики продемонстровано в таблиці 1.

**Таблиця 1. Тематичні домінанти екологічного контенту видання
«Україна молода»**

<i>Тематика</i>	<i>Назва матеріалу</i>	<i>Кількість матеріалів</i>	<i>Еквівалент у %</i>
Забруднення атмосферного повітря	«Показники сягають критичних позначок: у Києві стрімко погіршився стан повітря» (20.09.2024); «У Києві фіксують високу забрудненість повітря» (22.09.2024); «Київ регулярно накриває димом: у чому небезпека та коли стане краще?» (25.09.2024)	3	6 %
Забруднення водних ресурсів України	«Забруднена вода Десни з Чернігівщини дісталася до Кладьківки на Черкащині» (01.09.2024); «На узбережжя Одещини викинуло мертвих дельфінів» (08.09.2024); «У Києві готуються до погіршення якості води через забруднення Десни» (09.09.2024); «Вода у річці Сейм на Сумщині поступово очищується» (11.09.2024); «Питання руби: чим загрожує Дніпру забруднена Десна» (11.09.2024)	5	10 %
Природно-заповідний фонд	«Сім нових об'єктів поповнять заповідний фонд Київщини» (01.03.2024); «Чорнобильські варвари: в заповіднику вирубали 100-літні дуби на мільйони гривень» (28.03.2024); «Історично-природний заказник у Буші може знищити кар'єр із видобування вапняку» (10.05.2024); «“Асканії-Нової” більше немає: заповідник на Херсонщині знищений окупантами – Прокудін» (19.08.2024); «Війська РФ сплюндрували заповідник “Кам'яні могили”» (20.08.2024)	5	10 %
Збереження біорізноманіття, охорона та відтворення видів рослинного і тваринного світу, внесених до Червоної книги України	«Понад 200 тисяч дерев “оцифрували” в Києві» (25.01.2024); «Незаконна вирубка дерев на мільйони: на Львівщині викрили “варварів”-посадовців» (04.03.2024); «Будівництво “Моста-хвилі” на Оболоні: знищено сотні кущів та вікових дерев» (10.06.2024); «Ковила, сон-трава, горицвіт: під Лубнами знайшли одні з найбільших в Україні популяції червонокнижних рослин» (11.06.2024); «Пливи, риби, пливці: у Кременчуцьке водосховище заселяють мальків товстолобика» (30.10.2024); «Вивіз до РФ червонокнижних тварин: підозру отримав “директор” заповідника “Асканія-Нова”» (06.11.2024); «У розшуку горобець хатній: кількість маленьких пташок помітно скоротилася у містах» (20.11.2024)	7	14 %

Зміна клімату в Україні та світі	«Танення льодовиків Антарктиди зупинять “підводною шторкою”» (05.02.2025); «Антарктида “плаче”: крижаний щит за 200 років став тоншим на 450 метрів» (09.02.2024); «На льодовиковому щиті Гренландії квітне рослинність: кліматологи б’ють тривогу» (13.02.2024); «Нестерпна спека в Україні: чому вона прийшла та що з цим робити» (17.07.2024); «“Гігантська ртутна бомба”: науковці б’ють на сполох через танення мерзлоти в Арктиці» (19.08.2024); «Корективи внесла природа: Швейцарія з Італією змінили кордон через танення льодовиків» (28.09.2024); «Антарктида “зеленіє” із надзвичайною швидкістю через “нагрівання” клімату» (05.10.2024); «Глобальна поява регіональних “гарячих точок” теплової хвилі випереджає кліматичне моделювання» (29.11.2024); «Найбільший у світі айсберг А23а вирвався на волю» (15.12.2024)	9	18 %
Шкідливий вплив хімічних пестицидів на довкілля та здоров’я людини	«Натуральні та безпечні альтернативи хімічним пестицидам» (18.06.2024)	1	2 %
Екоцидна політика РФ	«Тонни діоксиду вуглецю в повітрі є наслідком пожеж після масованих атак на Київ – Міндовкілля» (05.01.2024); «Україна зазнала екологічних збитків від війни на 2,2 трлн грн – Міндовкілля» (21.01.2025); «Може вийти за межі регіону: удар Росії по нафтобазі в Харкові спричинив ще й екокатастрофу» (21.02.2024); «Знищення Каховської ГЕС: збитки рибної галузі склали 10 млрд грн» (26.02.2024); «Роки підуть на відновлення Дніпрогесу – гендиректор Укргідроенерго Сирота» (25.03.2024); «Удари по ТЕС, ТЕЦ та ГЕС: росія пришвидшила перехід України до відновлюваних джерел енергії» (31.07.2024); «Сейм та Десна забруднені: в Держводагентстві підтвердили дані про “подарунок” із РФ» (29.08.2024); «Екогеноцид: Росія скоїла в Україні тисячі екологічних злочинів на мільярди доларів – Лубінець» (03.10.2024); «“Тіньовий флот” РФ забруднює нафтою світові води – Politico» (17.10.2024); «Клята війна: збитки екосистем України через вторгнення росіян сягають \$65 мільярдів» (20.10.2024); «Села затоплюються:	11	22 %

	росіяни вгнали по дамбі Курахівського водосховища» (11.11.2024)		
Міжнародна співпраця в галузі охорони навколишнього середовища	«Україна заблокувала участь Росії у складі бюро водної конвенції» (26.10.2024); «Агроекосистеми зі смарт-технологіями: український досвід підвищення родючості ґрунтів зацікавив Китай» (27.11.2024)	2	4 %
Екопросвітництво	«Хвилюється богиня Землі: композитори Ілля Разумейко та Роман Григорів представляють нову оперу Gaia-24» (01.05.2024); «Біль, ритуал і карнавал богині Землі: у Венеції покажуть оперу про підлив Каховської ГЕС» (09.10.2024)	2	4 %
Наукові дослідження екосистеми	«Зміна клімату впливає на розлади нервової системи – дослідження» (19.05.2024); «Слони кличуть одне одного по імені – дослідження вчених» (11.06.2024); «Собаки Чорнобиля: життя у зоні відчуження стрімко вплинуло на ДНК тварин» (02.12.2024); «Сюрпризи в джунглях Перу: вчені відкрили 27 нових видів тварин» (22.12.2024); «16 років очікування: на рекордно малу відстань зонд NASA наблизиться до Сонця» (24.12.2024)	5	10 %

Отже, у виданні «Україна молода» найбільше актуалізується тема російської політики екоциду, зокрема наслідків воєнних дій на екосистему. Пріоритетними є також теми, присвячені антропогенному впливу на довкілля України, висвітленню екологічної шкоди, завданої через споживацьке ставлення до природних ресурсів.

Список використаної літератури

1. Гарматій О., Шередько А. Науковий vs розважальний контент в українському екологічному теледискурсі: проблеми та особливості. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: журналістика*. № 1 (3). 2022. С. 7–18.
2. Ковальчук О. Екологічна проблематика в загальноукраїнських газетах: спільне та відмінне. *Український інформаційний простір*. 2020. Вип. 2 (6). С. 72–82.
3. Олтаржевський Д. О. Висвітлення екологічної тематики на сторінках сучасної української преси (засади, проблематика, досвід, жанрові форми та мовностилістичні прийоми) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08. Київ, 2004. 16 с.
4. Україна молода. URL : <https://umoloda.kyiv.ua/number/p-0/2006/>